

етапі реалізації професійної діяльності. Характеристика єдності і специфіки особистісних проявів майбутніх учителів відкриває для нас шлях наукового обґрунтування системи педагогічного впливу, що використано на етапі формувального експерименту.

Література

1. Асмолов О. Психология личности. Москва: Знание, 2015. 522.
2. Вяткин Б., Дорфман Л. Теория интегральной индивидуальности В.С. Мерлина: история и современность. Образование и наука. 2018. С. 12-20.
3. Герт Г. Индивидуальность та індивідуалізація людини. Психологічні науки. 2008. С. 11-29.
4. Лузан Л. Шляхи формування індивідуальності вчителя. Київ: А.С.К., 2011. 284 с.
5. Мажар М. Є. Теоретичні основи розвитку творчої індивідуальності вчителя: монографія. Київ: Аконті, 2009. 308 с.
6. Платонов К.К. Психология личности: структура и функции. Москва: Знание, 1980. 248 с.
7. Проєкт Концепції розвитку педагогічної освіти. Міністерство освіти і науки України, Комітет з науки та освіти Верховної Ради України. 22 лютого, 2018 року.
8. Словник української мови в 11 томах. АН УРСР; Ін-тут мовознавства. За ред. І.К. Білодіда. Київ: Наукова думка, Т.2. С. 488.
9. Соціальна психологія особистості. За ред. В.Моляко. Київ, 2003. 266 с.
10. Ткачук Р. Теорія особистості С. Рубінштейна. Тернопіль: Вид-во Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, 2009. 120 с.
11. Філософія трансдисциплінарних досліджень. За ред. І.П. Білецького. Київ: Наукова думка, 2016. 300 с.

РОЛЬ ПРОЦЕСУ САМОВИХОВАННЯ У СТАНОВЛЕННІ ОСОБИСТОСТІ ВЧИТЕЛЯ

Цукрук Л.

*Студентка факультету історії, права і публічного управління
Науковий керівник – доц. Волошина О. В.*

Основним методом формування професійної компетентності вчителя варто вважати самовиховання.

А. Дістервег наголошував, що: "вчитель лише до того часу може виховувати і допомагати, поки сам працює над своїм власним вихованням і освітою". Таким чином, учитель зобов'язаний постійно працювати над собою, аби відчувати задоволення від своєї роботи.

Самовиховання – це діяльність, що спрямована на повну реалізацію людини в суспільстві; процес формування естетичних, моральних, розумових та позитивних якостей, що сприяють успішному самовдосконаленню особистості [1].

Процес самовиховання є індивідуальним, але однозначно має розпочинатись з самопізнання. Аби вміти працювати над собою, необхідно знати про свої недоліки та переваги. Досвідчені вчителі зазначають, що процес самовдосконалення варто розпочинати з аналізу своєї діяльності, рекомендацій колег, які допоможуть поліпшити роботу.

Самовизначення в житті – це свідомий вибір кожної людини, що передбачає формування власних ціннісних орієнтацій, прийняття етичних норм, вибір професії та створення умов свого життя [3].

Основними прийомами самовиховання є: самоаналіз – це роздуми про свою діяльність, учинки, що сприяє розумінню початкових проявів кризових

явищ; практичні прийоми – це щоденне планування того, що має зробити вчитель задля ефективної самореалізації; самоконтроль – допомагає виявити індивідуальні якості та особливості розвитку; самооцінка – учитель об'єктивно може оцінити себе у виконанні ним професійних обов'язків; самонавіювання – цей прийом можна застосовувати, коли людина відчуває себе невпевнено; прийоми, спрямовані на формування почуттів: заохочення, заборона тощо; прийоми, що сприяють вольовим зусиллям.

В. Сухомлинський зазначає, що «самовиховання потребує дуже важливого, могутнього стимулу – почуття власної гідності, поваги до себе, бажання стати сьогодні кращим, ніж був учора. Самовиховання можливе тільки за умови, коли душа людини дуже чутлива до найтонших, суто людських засобів впливу – доброго слова, поради, ласкавого чи докірливого погляду. Не може бути й мови про самовиховання, якщо людина звикла до грубості й реагує тільки на "сильне" слово, окрик, примус»[2].

За своєю суттю самовиховання передбачає віру людини в себе, звертання до її честі й гідності. Педагогічне керівництво самовихованням – це насамперед відносини між педагогом і вихованцем, що пройняті глибокою взаємною вірою в добрі наміри [4].

Методи самовиховання необхідно розглянути у послідовності, що відображає процес самовиховання на практиці, починаючи від початкових етапів – до реалізації певних результатів.

До основних методів самовиховання варто віднести:

- Самопізнання: в контексті самоспостереження, самоаналізу, самодослідження та в результаті формування самооцінки.
- Самопрограмування, що буде дієвим завдяки самонавіюванню.
- Самостимулювання, тобто заохочення своєї діяльності засобами самокритики.
- Методи самовпливу: самоінструкція, самоконтроль, самозвіт, самоказ.

Варто зазначити, що в сучасному суспільстві все більше застосовуються методи і прийоми цілеспрямованого самонавіювання за допомогою аутотренінгів. Адже інтегроване навчання потребує вмінь досконалого самонавчання, саморозвитку та самовиховання. На сьогодні педагог має бути не лише майстром своєї справи, але й універсалом: має слідувати за новітніми тенденціями, вміти здійснювати самостійно певні «відкриття», їх досліджувати, допомагати вихованцям внутрішньо розвиватися[5].

Самовиховання та самоосвіта є взаємопов'язаними явищами, адже завдяки ним педагог може стати справжнім професіоналом та розвивати професійну компетентність під час освітнього процесу [7].

А. Хуторський вважає, що така компетентність містить сукупність взаємопов'язаних якостей особистості (знань, умінь, навичок, способів діяльності), що задаються по відношенню до певного кола предметів і процесів і необхідні для якісної продуктивної діяльності.

Самовиховання у сучасній педагогіці розглядається як процес формування особистості відповідно до поставленої мети. Для професійної компетентності, окрім засвоєння певних умінь та навичок, є необхідним розвиток та розуміння себе як професіонала, завдяки чому визначається ставлення педагога до своєї роботи.

Ще І. Франко зазначав, що «за вчителем школа стоїть», а К. Ушинський писав, «що ніщо не може замінити педагога у справі виховання». Аби налагодити педагогові стосунки з учнем, важливо вміти проникати у його внутрішній світ, проявляти співчуття. Фактично потрібно бути не лише наставником для дитини, але й справжнім другом. Тому у сучасному суспільстві є важливим панування атмосфери гуманності та людяності, адже ці явища допомагають формувати чуйність, співчуття та взаємодопомогу один одному, адже все частіше виникають непорозуміння, що призводять до роз'єднаності та байдужості людей [6].

Емпатія допомагає вчителеві впливати на позицію учня, поділяти його інтереси, досягнення, інколи радощі та сум, налагоджувати взаємини з іншими дітьми в класі.

В. Сухомлинський у своїх працях писав, «що турбота про благополуччя інших людей – одна з найголовніших. В умінні відчувати душу іншої людини, у здатності розуміти її душевний стан – одна із найважливіших характеристик особистості» [8]. Тобто головними рисами в такому процесі є гуманізм та моральність.

Емпатія здатна проявлятися в тих ситуаціях, за словами В. Сухомлинського, «коли людина серцем відчуває найтонші рухи серця іншої людини і відповідає на них власними душевними рухами». Видатний педагог радив учителям формувати навички відчувати себе в іншій людині й людину відповідно самій собі [8].

Однією з важливих якостей педагога є уміння володіти собою. Тобто це емоційна стійкість, яка проявляється в необхідності бути спокійним та терплячим під час задуманих планів та в процесі навчання. Важливою ознакою є й витримка та самовладання навіть в умовах складних ситуацій [28]. Адже таким чином проявляється професійність та компетентність учителя. Тому ця ознака має формуватися на свідомому рівні задля ефективних подальших дій педагога [7].

Ще однією важливою рисою педагога є толерантність, яка включає в себе низку ознак: комунікативність, емоційну стабільність, соціальну діяльність, високий рівень розвитку та мислення.

Толерантна людина – це та особистість, яка розуміє, що вона є частиною навколишнього середовища та ставиться до собі подібних з розумінням, поважає їх думку, але водночас не відмовляється від своїх переконань та вміє відстоювати свої погляди.

Виховання толерантності є доволі тривалим та складним процесом, що потребує значних зусиль та постійного самовдосконалення. У процесі виховання толерантності у вчителів варто виокремити три основні компоненти.

Когнітивний компонент толерантності формується відповідно до певних особливостей людей: належності до певної етнічної спільноти, релігії, індивідуальних рис, вікових та соціальних відмінностей учнів.

Аксіологічний компонент толерантності складається з мети та завдань, з наявності важливих настанов щодо виховання толерантності у прийдешнього покоління задля подолання агресивності, упередженого ставлення до когось з учнів в класі. Мають домінувати такі підходи: визнання самотності та індивідуальності, віра у можливість та здібності кожного з учнів, повага один до одного, зорієнтованість на взаємодопомогу тощо. Отже, реалізація цього компоненту сприятиме виникненню рівноправних стосунків у класі між учнями в межах освітнього процесу [6].

Важливу роль для педагога відіграє діяльнісний компонент толерантності, що здатний проявлятися через систему оцінки та контролю всіх учасників під час навчально-виховного процесу через сприймання учня таким, яким він є, не зважаючи на індивідуальні особливості та якості; розуміння світогляду та права дитини на власну думку [11]. Реалізація цього компоненту можлива через співпрацю вчителя та учня як виду педагогічної взаємодії.

Отже, кожен учитель має мати чітко сформовані педагогічні здібності. Педагогічні здібності – це індивідуальні особливості вчителя, що сприяють здійсненню успішної педагогічної діяльності. За новим Законом України «Про вищу освіту», значна увага приділяється формуванню професійної компетентності майбутніх педагогів як динамічному процесу набуття знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, що визначають здатність особистості успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти [9].

Література

1. Адольф В.А. Профессиональная компетентность современного учителя: монография. Красноярск: КрГУ, 1998. 286 с.
2. Каган М.С. Світ спілкування. М осква: Просвещение, 1987. 256 с.
3. Сухомлинський В. О. Вибрані твори: В 5-ти т. Т. 2. Київ: Радянська школа, 1976. 670 с.
4. Навчальний процес у вищій педагогічній школі: Навч. посіб. / За заг. ред. акад. О. Г. Мороза. Київ : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2001. 337 с.
5. Основи педагогічної творчості та майстерності / за заг. ред. Н. В. Гузій. Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2008. 168 с.
6. Самохвалова А. Г. Ступени самовоспитания личности: учеб.-метод. пособие. Кострома: Костром. гос. ун-т, 2017. 178 с. URL: https://ksu.edu.ru/files/INSTITUTS/IPP/UMetod_materialy/Stupeni_samovospitaniya_lichnosti_KGU.pdf.
7. Професійне самовиховання майбутнього педагога / Педагогіка / Вступ до педагогічної професії веб-сайт URL:
8. https://pidru4niki.com/14990318/pedagogika/profesyine_samovihovannya_maybutnogo_pedagoga.
9. Галузевий стандарт вищої освіти. Освітньо-професійна програма підготовки бакалавра за спеціальністю 6.010101 Дошкільне виховання напряму підготовки 0101 Педагогічна освіта. Київ: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2006. 258 с.
10. Закон України «Про вищу освіту» № 1556-VII . Закон України, ухвалений Верховною Радою України 1 липня 2014 року.

СИСТЕМА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ У ФРАНЦІЇ

Швець О. І.
Студентка ННІПППФВК
Науковий керівник – доц. Опушко Н.Р.

У Франції функціонує диференційована багатоступенева система соціальної освіти, що ґрунтується на ранній професійній орієнтації, яка починається на рівні загальноосвітньої школи. Основними суб'єктами підготовки соціальних працівників є територіальні громади, комуни, генеральні ради, соціальні заклади та служби для дітей і дорослих, дезадаптованих осіб,